

Джеральд Даррелл — письменник-натураліст всесвітньої слави; перший мандрівник, який запропонував розплід у неволі диких тварин задля порятунку зникаючих видів.

Це книжка про одну з перших експедицій до західного узбережжя Центральної Африки. 1949 року молодий зоолог вирушив на схили Камерунських гір, щоб поповнити колекцію рідкісних тварин Лондонського зоопарку. Разом з читачами він відкриватиме для себе строкатий світ гірських африканських селищ і базарів, порине у традиції тубільних племен, познайомиться з гордим народом Бафуту, разом з місцевими мисливцями вирушить на пошук бачених лише на малюнках тварин. Нічні лови рідкісної волохатої жаби, у чиє існування ніхто не вірив, полювання на таємничих летючих шипохвостів і на золоту лісову кішку, заворожливо красиві туманні світанки у пралісі — допитливий науковець не з чуток знає, що то за фантастичні звірі і де їх шукати!

Ми вирушили рано-вранці, коли ще сонце не підбилося над кільцем гір. Небо було ніжнісінького блідо-рожевого відтінку, де-не-де помережане білими торочками хмаринок. Гори й долини все ще були помережані пеленою ранкової мли, а при дорозі хилилася обважніла від роси висока золотава трава. Мисливці низкою простували попереду, собаки гасали довкола, то зникаючи в чагарнику, то вертаючись назад, а їхні брязкальця весело стукотіли звідусіль.

ISBN 978-617-12-2450-6

9 786171 224506

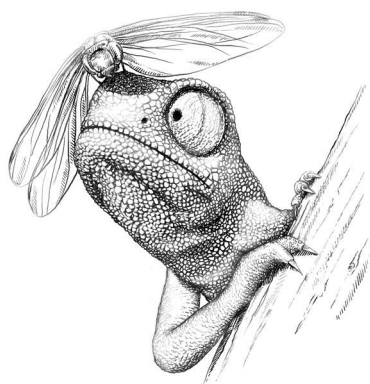
www.bookclub.ua

ДЖЕРАЛЬД ДАРРЕЛЛ
Тончаки Бафуту

ДЖЕРАЛЬД ДАРРЕЛЛ

Тончаки Бафуту

GERALD
DURRELL

The Bafut Beagles

A NOVEL

ДЖЕРАЛЬД ДАРРЕЛЛ

Гончаки Бафуту

РОМАН

УДК 821.111
ББК 84(4Вел)
Д20

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Durrell G. The Bafut Beagles : A Novel / Gerald Malcolm Durrell. —
London : Penguin Books, 1958. — 208 p.

Переклад з англійської *Олега Леська*

Художник *Анна Демидова*

ISBN 978-617-12-2450-6 (укр.)
ISBN 978-0-140-01266-8 (англ.)

© Gerald Durrell, 1954
© Shutterstock.com / DoubleBubble, обкладинка, 2017
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2017

Присвячується Кеннету Сміту
На згадку про фонів, вставні зуби
й летючих білок

Приїзд

Річка Кросс торує свій шлях, спускаючись із Камерунських гір, аж доки не розіллється, не заблискотить у велетенських лісових хащах довкола Мамфе. У горах вона жваво жебонить, шумує порогами й водоспадами, а діставшись лісу, вгамовується і статечно плине своїм кам'янистим річищем. Її тиха течія наносить упоперек річки наплавини чистого білого піску й вимиває з берегів мул, через що голе коріння дерев, які ростуть покрай води, здається купою переплутаних звивистих восьминожних мацаків. Річка велично тече далі, її каламутні води аж кишать бегемотами й крокодилами, а над водою в теплом повітрі шугають за комахами блакитно-помаранчево-білі ластівки.

Перед Мамфе річка ледь пришвидшує свій біг, протискаючись між двома високими кручами. Вода відшліфувала їх, а вершини, з яких пошарпанним покривалом звисає чагарник, поросли лісом. Річка вихоплюється з вузької ущелини й, вируючи, впадає до просторої овальної водойми. Трохи далі, з такої самісінької ущелини, до цієї самої водойми

вливається ще одна річка; їхні води зустрічаються й, перемішуючись, звиваються в клубок крихитних бистрин, коловертей і брижів, щоб далі плинути одним потоком, лишивши посеред ріки наслідок свого злиття — величезний пагорб лискучого білого піску, поцяткованого відбитками ніг бегемотів, помережаного ланцюжками пташиних слідів. Біля цього піщаного острівця ліс на березі поступається місцем невеличкій луці, що оточує селище Мамфе, і саме тут, на узліссі, над спокійними каламутними водами річки, ми вирішили розташувати наш головний табір.

Щоб підготувати місце для табору, довелося два дні рубати дерева й розчищати місцевість, а третього дня ми зі Смітом стояли край луки й дивилися, як три десятки африканців у поті чола, галасуючи, волочили велике полотнище: здавалося, на недавно зритому червоноземі розляглася велетенська китова туша, коричнева й зморщена. Потроху це море брезенту розтягнули, напнули, і воно здійнялось догори, роздимаючись, немов якийсь дивоглядний гриб-порхавка. Потім воно зненацька розповзлося навсібіч, наче паразитарна форма життя, і перетворилося на шатро приголомшливих розмірів. Коли врешті-решт стало зрозуміло, що це таке, почувся гучний крик зачудування й захвату — це мешканці селища прийшли поглянути, як ми ставитимемо табір.

Тепер ми мали прихисток, але, щоб підготуватися до лові звірів, ще тиждень довелося добряче потрудитися. Треба було змайструвати багато кліток, викопати ставки, розпитати старійшин із сусідніх селищ і розказати їм, які тварини нам потрібні, запастися їжею і переробити ще силу-силенну всяких справ. Нарешті, коли в таборі все було впорядковано, ми вирішили, що час братися до справжнього діла. Ще раніше ми домовилися, що Сміт лишиться в Мамфе пильнувати головний табір і з допомогою тутешніх мешканців вибирувати тварин у лісі, а я тим часом мав вирушити в глиб країни, у гори, де ліси поступаються міс-

цем широким трав'янистим лукам. У цьому гірському світі з його незвичайною рослинністю й прохолоднішим кліматом мала б трапитися зовсім інша фауна, ніж у паркових лісах.

Я не був певен, куди саме краще податися, тож пішов за порадою до голови окружної адміністрації. Я пояснив йому свої вагання. Він дістав карту гірських районів, розгорнув її на столі, і ми разом схилилися над нею. Раптом він тицьнув пальцем десь у низ карти й поглянув на мене.

— Як щодо Бафуту? — запитав він.

— А що це за місце? Хороше? Які там люди?

— Вас у Бафуті має непокоїти лише одна людина — фон, — відказав голова. — Прихиліть його до себе, і люди зроблять для вас усе, що зможуть.

— Він їхній вождь?

— Він у цьому краю на кшталт римського імператора, такий собі місцевий Нерон, — відповів чиновник і обвів пальцем на карті велике коло. — Його слово там — закон. Цей фон — премилый старий гульвіса, і найкоротший та найпевніший шлях до його серця — довести, що ви можете випити не менше за нього. Там у фона є чудова простора вілла, яку він побудував на випадок, коли в гості приїдуть європейці, і я певен: якщо ви напишете йому, він дозволить вам у ній зупинитися. Та однаково Бафут відвідати варто, навіть якщо ви там не затримаєтеся.

— Що ж, я надішлю йому листа, побачимо, що він відповість.

— Подбайте, щоб ваше послання було добре... е-е... підмогоричено, — сказав голова.

— Зараз же піду до крамниці за могоричем, — запевнив я його.

Отож того самого дня, по обіді, у гори вирушив посланець із моїм листом і пляшкою джину. За чотири дні він повернувся з відповіддю від фона. Ця майстерно скомпонована записка страшенно мене підбадьорила.

Канцелярія фона Бафуту,
Бафут, округ Беменда,
5 березня 1949 року.

Мій любий друже,

Твого листа з додатком отримано 5 березня 1949 року
й оцінено.

Так, я згоден на твій приїзд до Бафуту на два місяці лови-
ти звірів і також я буду дуже радий надати до твоїх послуг
будинок у моєму маєтку, якщо ти не пошкодуєш грошей за
оренду.

Сердечно твій,

Фон Бафуту.

Я одразу ж почав лаштуватися в дорогу.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Ропухи і мавпочки-танцівниці

Про більшість західноафриканських вантажівок ніяк не скажеш, що вони перебувають у розквіті своєї молодості, і життя навчило мене не очікувати від них надто багато. Але такого видовища, як та вантажівка, що приїхала відвезти мене в гори, я ще не бачив: вона була на межі старечого занепаду. Машина стояла переді мною на просілих колесах, ухоркана після нескладного підйому пологим схилом до нашого табору, і я з тривогою довірив їй себе і весь свій багаж. Водій, який виявився веселим молодиком, попередив, що йому потрібна буде моя допомога у двох вельми важливих справах. По-перше, коли ми спускатимемося з гори, я мав притискати ручне гальмо аж до підлоги, бо інакше воно вперто відмовлялося працювати. По-друге, мені треба було пильнувати зчеплення, бо муфта цього примхливого механізму лише вичікувала першої-ліпшої нагоди, щоб із ревом спійманого в пастку леопарда вискочити зі свого гнізда. Оскільки цілком зрозумілим було, що навіть водій західноафриканської вантажівки не може вдало керувати машиною, скоцюрбившись під

приладовим щитком у позі ембріона, то я мусив перебрати на себе управління цими механізмами, якщо хотів лишитися живим. Отож я раз по раз нахилився й тиснув на гальма, вдихаючи їдкий запах паленої гуми, тимчасом як наша відважна вантажівка, смикаючись, посувалася до гір зі сталою швидкістю двадцять миль¹ на годину; іноді, спускаючись зі схилу, вона забувала про всю обачність і мчала сторчголов на цілих двадцяти п'яти.

Перші тридцять миль дорога з червоного ґрунту зміїлася низиною, порослою лісом; обабіч щільною лавою стояли велетенські дерева, а їхні верхівіття, сплітаючись, утворювали над нами листяне склепіння. Птахи-носороги, змахуючи крилами, зграйками перелітали через дорогу і трубили, наче клаксони якихось стародавніх таксі-привидів, а на узбіччях, візерунчасто помережані клаптиками сонячного світла, лежали агами, від хвилювання паленіючі призахідними барвами й несамовито хитаючи головами. Поволі й майже непомітно дорога пішла вгору, звиваючись набридливими закрутами довкола лісистих пагорбів. Хлопці в кузові вантажівки завели пісню:

Мій дім, мій дім,
Коли побачу рідний дім?
Коли побачу рідну матір?
Ніколи не забуду їх...

Водій почав тихенько підмугикувати приспів, позиркуючи на мене, чи я, бува, не проти. На його подив, я заспівав і собі, і так вантажівка наша котила вперед, здіймаючи за собою хмари червоної куряви, з кузова линув дружний хор голосів, тоді як ми з водієм доповнювали й урізноманітнювали його всілякими приспівками, а водій ще й акомпанував уривчастими звуками автомобільного гудка.

Що вище ми здіймалися, то частіше траплялися просвіти в лісових нетрях, а незабаром почав змінюватися й підлісок:

¹ 1 миля = 1609,344 м. — Тут і далі примітки перекладача.

наче ватаги розбійників, дебели деревуваті папороті стояли вздовж дороги на товстих присадкуватих волохатих стовбурах, з верхівок яких пір'ясте бадилля розбризкувалося зеленими фонтанами ніжного листя. Як виявилось, це були вартівники нового світу, адже зненацька гори немов скинули з плечей плащ, і ліс зник. Він лежав позаду нас, у долині, — густе зелене хутро, що хвилями відходило в мерехтливу від спеки далечінь, тоді як перед нами велично здіймалися гори, встелені килимом високої, по пояс, трави, що брижилася й мінилася золотом на сонці. Вантажівка видиралася дедалі вище, від надзусиль двигун сопів і здригався. Я вже було подумав, що останні двісті чи триста футів¹ нам доведеться штовхати цю горопаху, але, на подив усім, вона таки спромоглася сама вилізти на гребінь гірського пасма, тремтячи від втоми, вергаючи струмені пари з радіатора, наче кит, що конає, зі свого дихала. Ми проповзли ще трохи й спинилися. Водій вимкнув двигун.

— Мотор стати гарячий, ми чекати мало часу, — пояснив він, показуючи на передок вантажівки, яка вже повністю сховалася під хмарою пари.

Мені за щастя було вилізти з розпеченої кабіни. Я пройшовся до місця, де дорога спускалася в чергову долину. З цього оглядового майданчика я бачив і ту місцевість, яку ми лишили за собою, і ту, у яку мали ось-ось в'їхати.

Позаду простяглися безкраї зелені ліси, які звідси видавалися щільними й непроникними, як овеча шерсть; лише на вершинах пагорбів можна було помітити просвіти в гущавині листя, адже дерева на тлі неба вимальовувалися неначе з подертими торочками. Перед нами ж розіслався світ геть інакший; здавалося неймовірним, що він може лежати поряд із тим, попереднім. Не було поступового переходу: позаду зостався ліс велетенських дерев, що виблискували у вишуканих шатах із листя, наче гігантського зросту «перламутрові

¹ 1 фут = 12 дюймів = 30,48 см.

королі»¹ в зеленому вбранні. А попереду аж ген до імлісто-блакитного обр'ю пасмо за пасмом простяглися гори, зливаючись і перетікаючи одна в одну, ніби величезні застигли хвилі. Гори немов обертаються обличчям до сонця, а схили їхні від підніжжя до гребеня вкриті мінливим золотаво-зеленим руном трави, яка то світлішає, то тьмянішає, коли вітер колошкає чи розгладжує її. Позаду нас ліс оздоблений щонайяскравішими відтінками червоногарячого й зеленого — різкими й насиченими кольорами. Попереду ж у цьому невідомому гірському трав'янистому світі барви були м'якими й ніжними: блідо-зелені, золотаві, жовтуваті-брунатні, теплі коричневі. Плавкі вигини пагорбів, укритих травою в легких, пастельних тонах, цілком могли бути краєвидом Англії — пагористими пасовиськами на її півдні, тільки більшого розміру. Цю оману, однак, порушувало сонце, що немилосердно пружило без упину, аж ніяк не на англійський лад.

Відтоді дорога скидалася на «американські гірки»: ми зі скрипом і торохкотінням спускалися в сідловини, а потім з хрипом і кашлем видиралися на крутосхили. На вершині однієї з гір ми знову зупинилися, щоб дати двигуну охолонути, і я помітив у долині село, що з цієї відстані здавалося безладною купкою чорних поганок на зеленому тлі. Коли двигун було вимкнено, тиша, наче вовняною ковдрою, накрила нас; чути було тільки м'яке шамотіння трави, яку хвилював вітер, та ще із села внизу долинав гавкіт собаки й кукурікання півня, звуки неголосні й притлумлені відстанню, однак чіткі й виразні. У бінокль я розгледів, що в селі відбувається якийсь рух: юрмища людей сновигали довкола хаток, зблискували мачете й списи, раз по раз миготіли барвисті саронги.

— Що там за метушня? — запитав я шофера.

¹ «Перламутрові королі й королеви» — у ХІХ ст. серед лондонських торговців виникла традиція збирати пожертви на благодійність. Вони одягались у вбрання, розшиті перламутровими гудзиками, і обирали собі Короля або Королеву. Цей звичай збережено й донині.

Водій, примружившись, поглянув із гори, а потім обернувся до мене й радісно вишкірився.

— То базар, сер, — пояснив він і додав із надією: — Ма-са хотіти там зупинитися?

— Думаєш, там можна купити якогось звіра?

— Можна, сер!

— Справді?

— Справді, сер!

— Ти брешеш, чоловіче, — я вдав розгніваного. — Ти хочеш зупинитися там, щоб випити пива. Хіба не так?

— Ет! Воно так, сер, — усміхаючись, визнав водій. — Але і маса знайти там собі звіра.

— Гаразд, ми зупинимось там ненадовго.

— Так, сер! — радо відказав водій, і вантажівка помчала з гори.

Великі круглі хатини з солом'яними стріхами стояли якраз довкола невеликого майданчика, загіненого купками молодих евкаліптів. На цьому майданчику і розташовувався базар; торговці розклали свій товар просто на землі, на клаптиковій ковдрі світла й тіні під струнками деревами, кожен на своєму клаптику, а довкола торговців юрмилися сільські мешканці, що протискалися поміж ними, сперечаючись, галайкаючи й розмахуючи руками. Від розмаїття товарів розбігалися очі, а часом траплялися й геть несподівані речі. Приміром, тут продавалися копчені соми, настромлені на короткі палички. Ця риба й жива не дуже приємна на вигляд, а висушена, зморщена й почорніла від диму вона скидалася на якусь лиходійну шаманську ляльку, яку скрутило в дивному відразливому танці. Продавалися й величезні паки полотна, серед якого траплялося й завезене з Англії, дуже яскраво розфарбоване, що так до вподоби африканцям. Більш приємними на око були плетива місцевої роботи, щільні й м'які. Поміж цих клаптів яскравої донезмоги тканини лежала всяка всячина: яйця, курчата в бамбукових кошиках, зелений перець, капуста, картопля, цукрова тростина,

здоровенні криваві шматки м'яса, велетенські очеретяні щури, ретельно випатрані й підвішені на мотузочках, глиняні горщики й плетені з тростини кошелі, стільці з дерева іроко, голки, порох, кукурудзяне пиво, капкани, плоди манго й папайї, клізми, лимони, тубільне взуття, прегарні торбинки з волокон рафії, цвяхи, кресала, карбід і проносне, заступи й леопардові шкури, мешти з парусини, повстяні капелюхи, пальмове вино в калєбасах, ядра кокосового горіха й арахіс у старих бляшанках з-під гасу.

Люди на базарі відзначалися таким самим розмаїттям і так само викликали цікавість, як і виставлені на продаж товари. Тут можна було зустріти представників народу хауса в блискучих білих шатах і маленьких, теж білих, шапочках-ярумках, місцевих вождів у строкатому вбранні й щедро гаптованих шапках із китицями. Були тут і погани з віддалених гірських сіл, одягу на них не було ніякого, окрім клаптя брудної шкіри, пов'язаного довкола стегон; зуби вони мали заточені, а лиця розтатуйовані. Для них це селище було наче велелюдним містом, а цього торжка вони, либонь, чекали весь рік як щонайбільшої розваги. Вони несамовито сперечалися, розмахуючи руками, штовхаючи один одного, а їхні темні очі зблискували захватом, коли горяни бачили щось на кшталт ямсу або очеретяних щурів. Іноді вони збирались у невеличкі купки й безнадійно позирали пожадливими очима на височенні стоси різнобарвного полотна, сновигаючи довкола них, щоб краще роздивитися всю цю недосяжну розкіш.

Моїх найманих робітників і шофера засмоктало в галасливий вир натовпу, наче мурах у бляшанку з патокою, і я лишився сам серед цього юрмища людей. Поблукавши трохи, я вирішив познімати мешканців гірських сіл, дістав фотоапарат і взявся налаштовувати різкість. Який тут зчинився шарварок! Горяни всі як один покидали свої товари й манаття і, дико репетуючи, кинулися до найближчого сховку. Я спантеличився, адже африканці фотографуються залюбки, і запитав у хауса, який стояв поряд, що ж такого стало-

ся. Почув цікаве пояснення: погани вочевидь знали, що таке фотоапарат, і знали, що коли його спрямувати на людину, потім виходить її зображення. Вони, однак, були твердо переконані, що з кожною світлиною фотографу переходить якась частинка душі того, кого він фотографує, і якщо світлин зробити багато, то можна повністю підкорити людину своїй волі. Ось вам чудовий приклад, як осучаснюється чаклунство: за давніх часів, щоб здобути владу над жертвою, треба було дістати пасмо її волосся чи обрізки нігтів, нині ж для цього, очевидно, надасться і фотокартка. Та, попри небажання горян позувати, я таки спромігся зробити кілька їхніх знімків простим способом: ставав до них боком, дивився в протилежному напрямку й клацав тим часом із-під руки.

Але незабаром я натрапив на те, від чого всі думки про фотографію і чаклунство повилітали в мене з голови. В одній із маленьких темних яток, що оточували майдан, промайнуло щось червонувате. Я подався туди розвідати й побачив премилу мавпочку, що прив'язана за довгу шворку, сиділа навпочіпки в пилюці й голосно та пронизливо скрикувала: «Прруп-прруп!». Вона мала світло-рудувате хутро з білою латкою на грудях і скорботний чорний писочок. Її незвичні вигуки скидалися почасти на крик птаха, почасти на привітне муркотіння кішки. Кілька секунд вона дуже уважно мене розглядала, а потім раптово підвелася і стала танцювати. Спершу вона жваво заскакала вгору-вниз, широко розкинувши лапи, немов збиралася обійняти мене й притиснути до своїх грудей. Потім опустила на всі чотири й застрибала, як м'ячик. Що більше вона збуджувалася, тим вищими ставали її стрибки. Тоді вона спинилася й трохи перепочила, поки не настав час переходити до наступної частини танцю, яка полягала в тому, що мавпочка знову ставала на всі чотири, передня половина її тулуба розхитувалася з боку в бік, наче маятник, а задня тимчасом лишалася нерухомою.

Після основних па вона показала мені, на що здатна по-справжньому видатна танцюристка мавпячого роду. Вона крутилася, вертілася і стрибала так, що мені обертом пішла голова. Ця мавпочка причарувала мене з першого погляду, а побачивши цей нестримний танець дєрвіша, я просто не міг опиратися: вона мусила бути моєю. Я заплатив власнику, хоч він запросив подвійну ціну, і можливо поніс мавпочку з собою. В одній із яток я купив їй кілька бананів, і тваринка була так зворушена цією щедрістю, що відплатила мені, обмочивши всю сорочку. Знайшовши своїх хлопців і водія — від усіх тхнуло кукурудзяним пивом — ми залізли до вантажівки й поїхали далі. Мавпочка сиділа в мене на колінах, запихала до рота банани й час від часу збуджено й задоволено скрикувала, розглядаючи краєвиди у вікні. Зважаючи на її хист до танцю, я вирішив назвати її Балериною, і відтоді її так і кликали — «червона мавпа Балерина».

Ми були в дорозі ще кілька годин, а коли вже під'їжджали, темно-пурпурові тіні заповнили долини й видолинки, а сонце спроквола занурювалося в незліченні багряно-зелені баранці хмарин за найвищим гребенем західних гір.

Ми одразу зрозуміли, що прибули в Бафут, бо дорога значна закінчилася. Ліворуч тяглося широчезне, вкрите курявою подвір'я, оточене високим муром із червоної цегли. За подвір'ям численні круглі хатинки з високими солом'яними стріхами купчилися довкола невеличкої охайної вілли. Однак усі ці будівлі були мізерними на вигляд проти споруди, що скидалася на старовинний вулик, тільки збільшений у тисячу разів. Це була велетенська округла хатина з масивною склепінчастою стріхою з соломи, таємнича й чорна від старості. На протилежному боці дороги місцевість стрімко здіймалася, широкі сходи щаблів на сімдесят вели нагору, до ще однієї великої двоповерхової вілли, схожої на коробку з-під взуття. Довкола обох її поверхів ішли суцільні широкі веранди, колони яких густо обплели бутєнвілеї та інші вит-

кі рослини. Я збагнув, що тут мені й доведеться мешкати наступні кілька місяців.

Коли, насилу розігнувши заляклі ноги, я видобувся з вантажівки, у дальній стіні широкого подвір'я розчинилася брама у формі арки, і до мене через увесь двір рушила невелика процесія. Це були літні чоловіки, вбрані у строкаті просторі шати, що маяли й шелестіли під час руху. На голові в них були маленькі ярмулки, рясно гаптовані барвистими шерстяними нитками. Посередині цієї групи виступав високий, ставний чоловік зі жвавим, веселим обличчям. На ньому була проста біла одежа й шапочка без жодних прикрас, однак, попри це, я одразу зрозумів, що серед цієї невеличкої юрби він головний — настільки велично він тримався. Це був фон Бафуту, можновладний господар великого королівства гірських лук, які ми перетнули на шляху сюди, і сили-силенної чорношкірих підданців. Він був непомірно багатий і керував своїм королівством, наскільки мені було відомо, спритно й розумно, хіба що трохи деспотично. Він зупинився переді мною і, всміхаючись, простягнув велику худорляву руку.

— Ласкаво просимо! — сказав фон Бафуту.

Пізніше я дізнався, що фон розмовляє піджином¹ не гірше за своїх підданців, але чомусь соромиться цього вміння, тож спочатку ми спілкувалися через перекладача, який, шанобливо схилившись, стояв поруч і перекладав мою вітальну промову, затуляючи рот складеними пригорщею долонями. Фон увічливо слухав, доки перекладали мої слова, а тоді махнув ручищем, вказавши на віллу, що стояла на пагорбі над нами.

— Славно, — сказав він, широко всміхаючись.

Ми знову потисли руки, після чого він зі своїми радниками рушив назад через подвір'я і зник за арковою брамою,

¹ Піджин — загальна назва мов, які виникають у ситуації міжетнічних контактів, коли потрібно досягти взаєморозуміння. Зазвичай утворюється на спрощеній основі мови метрополії з додаванням елементів місцевих мов.

лишивши мене влаштуватися в цьому «славному» помешканні.

Години за дві, коли я вже помився й перекусив, прибув посланець, який повідомив, що фон бажав би зайти до мене побалакати, якщо я вже «відійшов» після дороги. Я відповів, що вже цілком відійшов і радо прийму фона, потім вийняв із валізи пляшку віскі й став чекати. Невдовзі фон прибув зі своїм невеликим почтом, ми сіли на веранді й почали бесіду при світлі лампи. Я випив за його здоров'я розведеного віскі, а він за моє — чистого. Спершу ми розмовляли через перекладача, але коли рівень віскі в пляшці впав, фон заговорив піджином. Дві години я докладно пояснював, навщо приїхав до його країни: діставав книжки, показував фотографії потрібних мені тварин, малював їх на клаптиках паперу, а якщо не лишалося нічого іншого, намагався вдавати їхні голоси. Тим часом чарка фона безперестанку наповнювалася, аж лячно робилося.

Фон висловив здогад, що більшість тих звірів, яких я показував, мені вдасться добути, і пообіцяв назавтра прислати до мене вправних мисливців. Але, провадив фон далі, найкраще, що він може зробити для мене, це оголосити своїм людям, щоб вони всі спробували зловити мені «звіра». Найкраща нагода для цього випаде днів за десять, пояснив він. Тоді будуть улаштовувати певний урочистий обряд: призначеного дня фонові підданці збирають у горах і долинах значну кількість сухої трави й приносять її до Бафута, щоб фон мав змогу перекрити стріху величезної хатини, у якій мешкають духи, і стріхи хатин своїх незліченних дружин.

На обряд збереться багато сотень людей з усіх навколишніх місць, і, як пояснив фон, це буде пречудова нагода: він виступить і розповість людям, що мені треба. Я залюбки погодився, щиро подякував фонові й укотре наповнив його порожню чарку. Рівень віскі падав дедалі нижче, аж доки з пляшки годі було витрусити хоч крапельночку. Фон велично звівся на ноги, стримуючи гикавку, і простягнув руку.

— Я їти, — проголосив він, махнувши рукою десь у бік своєї невеликої вілли.

— Дуже шкода, — ввічливо сказав я. — Хочеш, я проведу тебе?

— Так, мій друже, — засяяв він. — Це буде славно.

Я гукнув одного з робітників, який негайно примчав з гасовим ліхтарем і пішов попереду, а ми спускалися від веранди до сходів. Фон досі стискав мою руку своєю, другою ж показував то на веранду, то на кімнати, то на залитий місячним сяйвом садок далеко внизу і вдоволено бурмотів сам до себе: «Славно, славно». Коли ми дісталися початку довжелезних сходів, він спинився, якусь мить замислено на мене дивився, а тоді показав рукою вниз.

— Сімдесят п'ять сходів, — сказав він, сяючи усмішкою.

— Дуже добре, — погодився я, кивнувши.

— Ми їх порахувати, — у захваті від своєї задумки запропонував фон. — Сімдесят п'ять, ми їх порахувати всі.

Він обхопив мене своєю довгою рукою за плечі, важко повиснувши на мені, і ми почали спускатися, рахуючи вголос сходинки. Що фон пам'ятав англійські цифри тільки до шести, а решту не міг пригадати, то на півдорозі ми заплуталися, і, коли дісталися самого низу, виявилось, що, за фоновими підрахунками, трьох сходинок бракує.

— Сімдесят два? — запитав він сам себе. — Ні-ні. Сімдесят п'ять. Де ж вони подітись?

Фон люто зиркнув на своїх зіщулених від страху супутників, що чекали нас на дорозі, ніби підозрював, що вони сховали ті три сходинки в себе під одягом. Не розваживши як слід, я запропонував перерахувати. Ми знову видерлися нагору, до веранди, рахуючи щосили, а потім, щоб остаточно пересвідчитися, перелічили ще раз дорогою вниз. Фон і далі рахував до шести, а потім починав спочатку. Я збагнув, що, коли не вжити якихось заходів, ми будемо цілісіньку ніч шукати сходинки. Тож коли ми дісталися верхнього щабля, а потім знову спустилися вниз, я гучно й переможно

Звернення від Фонду збереження диких тварин імені Джеральда Даррелла

Намагання Джеральда Даррелла організувати власний зоопарк у дитинстві, які так дошкуляли його багатостраждальній сім'ї, були тільки першими спробами в його житті, цілковито присвяченому порятунку тварин, що перебувають під загрозою. Те, чого він навчився на Корфу від своїх наставників, таких, як Тео, надихнуло його на боротьбу за збереження великого розмаїття тваринного світу на нашій планеті. Ця боротьба за збереження видів, які перебувають на межі зникнення, не закінчилася зі смертю Джеральда Даррелла 1995 р. Його праця триває завдяки невтомним зусиллям Фонду збереження диких тварин, названого його ім'ям.

Протягом років багато людей, які прочитали книги Джеральда Даррелла, настільки надихалися його враженнями й баченням світу, що прагнули й собі продовжувати історію, підтримавши діяльність його Фонду. Ми сподіваємося, що ви сьогодні відчуваєте те саме, бо Джеральд Даррелл своїми книжками і своїм життям ставить перед нами важливе завдання. «Тварини — це більшість, яка не має ані права голосу, ані власне голосу, — писав він, — і вижити може лише з нашою допомогою».

Будь ласка, не полишайте вашого зацікавлення охороною природи, коли перегорнете цю сторінку. Напишіть нам, і ми

розповімо, як ви можете долучитися до нашої боротьби за порятунок тварин від вимирання.

Щоб отримати додаткову інформацію або надіслати пожертву, пишіть на адресу:

Durrell Wildlife Conservation Trust
Les Augrès Manor
Jersey, Channel Islands, JE3 5BP
UK
www.durrell.org
info@durrell.org

Зміст

Приїзд	7
Розділ перший. Ропухи і мавпочки-танцівниці	11
Розділ другий. Гончаки Бафуту	28
Розділ третій. Гримотлива білка	43
Розділ четвертий. Король і конґа	61
Розділ п'ятий. Полювання на волохатих жаб	77
Розділ шостий. Змії і шилінги	90
Розділ сьомий. Кве-фон-гу	107
Розділ восьмий. Несправжній сліпун	121
Розділ дев'ятий. Фон і золота кішка	134
Розділ десятий. Зоопарк під брезентовим шатром	148
Розділ одинадцятий. Ліс летючих білок	162
Розділ дванадцятий. Мавпяче царство	185
Від'їзд	196

Звернення від Фонду збереження диких тварин
імені Джеральда Даррелла..... 204

Літературно-художнє видання

ДАРРЕЛЛ Джеральд
Гончаки Бафуту
Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Координатор проекту *Т. М. Куксова*
Відповідальний за випуск *В. А. Криворотов*
Редактор *І. М. Давидко*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *О. В. Сосонна*

Підписано до друку 12.01.2017. Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Арно». Ум. друк. арк. 10,92. Наклад 4000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cor@bookclub.ua

Відадруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

Даррелл Дж.

Д20 Гончаки Бафуту : роман / Джеральд Даррелл ; пер. з англ.
О. Леська ; худож. А. Демидова. — Харків : Книжковий Клуб
«Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. — 208 с.

ISBN 978-617-12-2450-6 (укр.)

ISBN 978-0-140-01266-8 (англ.)

Сповнена любові до дикої природи й доброго гумору розповідь про одну з перших мандрівок знаменитого зоолога, письменника і захисника тварин Джеральда Даррелла до Центральної Африки 1949 року. Там, на схилах Камерунських гір, високо над вологими лісовими нетрями екваторіальних джунглів, він оселиться у містечку Бафут. Його життєрадісний правитель і місцеві мисливці стануть помічниками Даррелла у пошуках рідкісних тварин для колекції Лондонського зоопарку. Звичайні африканських племен, гамірні свята щирих і веселих бафутян, експедиції із мисливцями-«гінчаками» у відвічні ліси та трав'янисті луки за дивовижними тваринами — дикий континент нагодував чимало цікавинок і сюрпризів!

УДК 821.111
ББК 84(4Вел)

- Бахмут (Артемівський), вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
- Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (колишній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
- Білогород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
- Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
- Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
- Вінниця, вул. Папаніна, 1-А (ТЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
- Вознесенськ, вул. Синахова, 5-А, (05134) 3-20-19
- Дніпродзержинський, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
- Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сільпо», 2-й поверх), (056) 770-00-55
- Дніпропетровськ, вул. Камінова, 9-А (ТЦ «Miriada», 1-й поверх), (056) 760-33-30
- Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Вопак», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
- Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
- Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
- Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
- Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електрон», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
- Юм, пл. Джона Ленона, 7, (05743) 3-14-72
- Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТД «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
- Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
- Київ, вул. Райдужна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
- Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТЦ «Метрополіс», 3-й поверх), (044) 500-62-73
- Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ТЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
- Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
- Київ, вул. Попудренко, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
- Кіровоград, пров. Центральний, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
- Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ТД «Бульвар», 2-й поверх), (03352) 5-21-40
- Конотоп, вул. Конотопських дивізій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
- Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
- Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
- Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Мега», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
- Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза-2», 2-й поверх), (056) 409-81-09
- Кривий Ріг, вул. Ватутіна, 39-А, (056) 409-60-75
- Львівський, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Лімон», 2-й поверх), (067) 570-61-62
- Львів, пл. Ярмаркова, 30-А (ТЦ АТБ), (05361) 2-17-10
- Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
- Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
- Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриня», 2-й поверх), (032) 298-88-07
- Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Слиззета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
- Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
- Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
- Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦУМ)
- Ніжин, вул. Шевченка, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
- Миколаїв, вул. Потьомкінська, 63/2, (0512) 47-58-43
- Нікополь, просп. Трубініків, 14 (ТЦ ЦУМ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
- Нова Каховка, вул. Парківської комуні, 13 (ТЦ «Центральний», колишній «Дитячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
- Новоомосовський, вул. Радянська, 34 (ТЦ «Спін-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
- Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
- Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Толбухіна), (048) 780-19-84
- Одеса, просп. Добровольського, 99, (048) 755-04-40
- Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «Гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
- Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
- Первомайський, вул. Революції, 34, (05161) 7-53-99
- Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
- Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
- Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
- Сєвєродонецьк, вул. Карла Маркса, 10 (будинки побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
- Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
- Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
- Тернопіль, вул. Перла, 3 (ТЦ «Новус», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
- Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Копізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
- Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті», 047) 444-000-6
- Фастов, вул. Івана Мазеги, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
- Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
- Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
- Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ТЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
- Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
- Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
- Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
- Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Сільпо», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
- Чернігів, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
- Чернівці, вул. Голлова, 10, (0372) 58-72-44
- Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надсилається безплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua